

# Meer rogge voor de Ortolaan

Het gaat niet goed met de Ortolaan *Emberiza hortulana*. Al zeker sinds de jaren zeventig gaat de soort hard achteruit en dreigt als broedvogel uit Nederland te verdwijnen (Bijlsma et al., 2001).

Ondanks de vele initiatieven van de laatste jaren op het gebied van natuurontwikkeling en landschapsherstel wordt de Ortolaan nog maar weinig waargenomen in Westerwolde. Dit geldt ook voor de grensstreek in Nedersaksen. Vooral in de jaren tachtig werden geen zingende mannetjes meer gehoord maar in de tweede helft van de jaren negentig werden toch weer elk jaar zingende mannetjes in de grensstreek van Westerwolde gehoord. Dit was de reden dat een werkgroep tot behoud van de Ortolaan werd opgericht.

De vele veranderingen in de kleinschalige akkergebieden op de hogere zandgronden - zoals schaalvergroting en intensivering van het grondgebruik, het verdwijnen van oude beplanting en traditionele gewassen als rogge en haver ten koste van snijmaïs hebben geleid tot het verdwijnen van deze zeldzame gors. Daarnaast wordt gewezen op de gevolgen van klimaatverandering (vooral meer neerslag in de broedtijd) als mogelijke oorzaak (Grützmann et al., 2002).

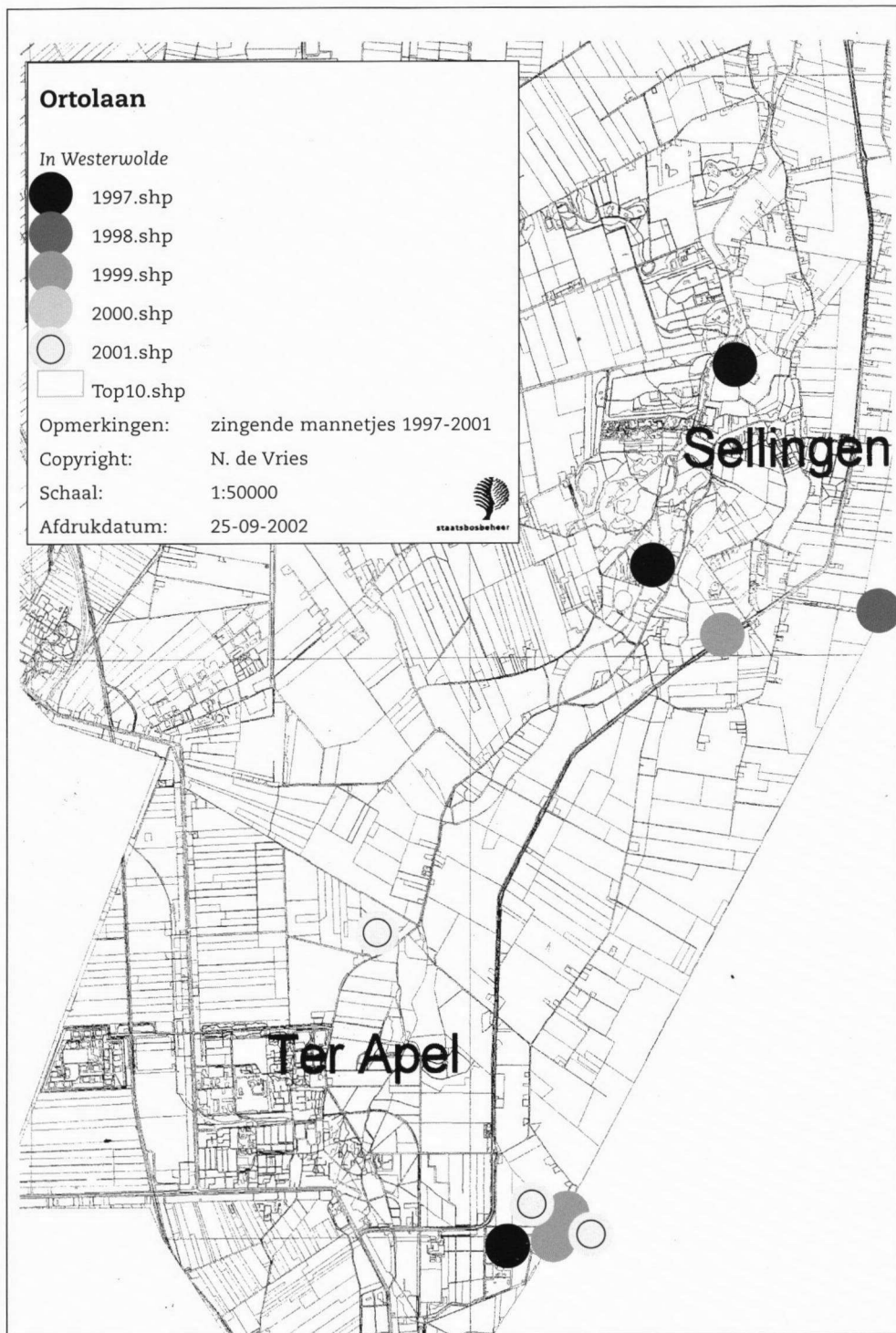
Op initiatief van de kersverse Ortolaanwerkgroep van Avifauna Groningen is in het najaar van 2001 een projectgroep van start gegaan die de mogelijkheden voor verbetering van de leefgebieden van de Ortolaan in Westerwolde onderzoekt. Naast de Ortolaanwerkgroep maken Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, de Provincie Groningen, NLTO Projecten bv (als landbouworganisatie), de Werkgroep Duurzame Landbouw Westerwolde en de Stichting Keurmerk Westerwolds Streekproduct hier deel vanuit. De Werkgroep (binnenkort stichting) Duurzame Landbouw Westerwolde is nu de trekker van het project.

In de potentiële broedgebieden van de Ortolaan lijkt met name de geringe oppervlakte rogge de ontbrekende schakel. Het bevorderen van de extensieve roggeteelt lijkt dan ook een van de belangrijkste taken voor deze projectgroep.

Daarom is de projectgroep met een plan gekomen. In augustus 2002 heeft de Provincie Groningen een plan goedgekeurd waarin voor de komende 3 jaar de extensieve teelt van rogge door agrariërs in Westerwolde wordt gestimuleerd. De maatregel moet herstel van de populatie Ortolanen en andere kenmerkende soorten van het kleinschalige cultuurlandschap in Westerwolde bevorderen. Daarnaast wordt gestreefd naar de ontwikkeling van streekeigen roggeproducten. In augustus 2002 heeft de Provincie Groningen dit plan goedgekeurd.

Het is de bedoeling dat agrariërs, SBB en NM de komende 3 jaar samen 100 ha rogge verbouwen. SBB en NM zullen hiervoor een deel van haar akkerreservaten bestemmen. Om de extensieve teelt van rogge door agrariërs aantrekkelijk te maken, heeft de Provincie Groningen, ter compensatie van inkomstderving, een tijdelijke subsidie beschikbaar gesteld. Om versnippering tegen te gaan, zal de meeste rogge worden verbouwd in aangewezen gebieden tussen Ter Apel - Sellingen en ten zuiden van Vlagtwedde, grenzend aan de EHS. Het plan is afkomstig van een project-





Kaartje 1: Zingende Ortolaanmannetjes vanaf 1995 in Westerwolde  
(bron: Nico de Vries).

groep, waarvan ook de Ortolaanwerkgroep deel uitmaakt. Deze tijdelijke regeling is een opstap naar een landelijk beheerpakket voor de Ortolaan in het kader van het Programma Beheer.

In 2002 is de Ortolaanwerkgroep in deze gebieden reeds begonnen met een broedvogelmonitoring om het effect van de extensieve rogge-teelt op de Ortolaan en andere karakteristieke akkersoorten, zoals Patrijs *Perdix perdix*, Kwartel *Coturnix coturnix* en Geelgors *Emberiza citrinella* te meten. Hiervoor worden de komende jaren een tiental akkergebieden met en zonder rogge (als controleplots) op broedvogels geteld. Belangstellenden zijn altijd van harte welkom.

Verder komt de werkgroep binnenkort met een eigen pagina op de Avifauna-site.

## Literatuur:

Bijlsma, R.G., F. Hustings & C.J. Camphuysen. 2001. Algemene en schaarse vogels van Nederland. Avifauna van Nederland, deel 2: 456-457. Haarlem.

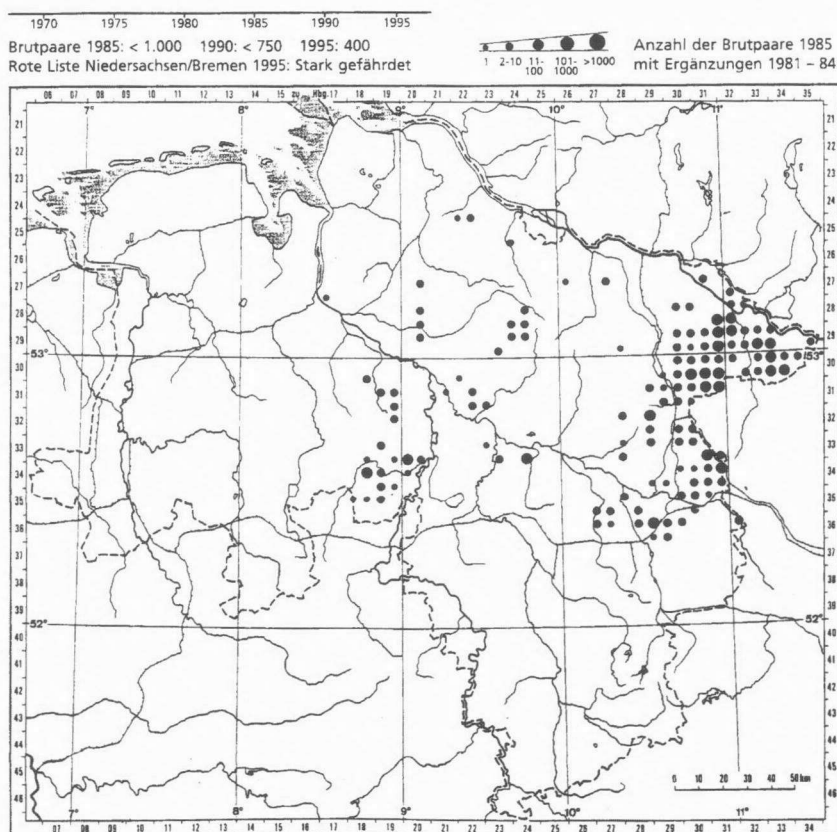
Grützmann, J., V. Moritz, P. Südbeck & D. Wendt. 2002. Ortolan (*Emberiza hortulana*) und Grauammer (*Miliaria calandrea*) in Niedersachsen: Brutvorkommen,

Lebensräume, Rückgang und Schutz.

Vogelkundliche Berichten Niedersachsens 34: 69-90.

**Namens de Ortolaanwerkgroep,**

Nico de Vries & Jan van 't Hoff.



Kaartje 2: De Ortolaan in de deelstaat Nedersaksen.

